



Jerara


anima

Urednik
Mirjana Sovrović

Naslov originala
Sylvia Brinton Perera
DESCENT TO THE GODDESS
A Way of Initiation for Women
© 1981 by Sylvia Brinton Perera and Inner City Books
© Fedon, Beograd

Silvija Brinton Perera

**SILAZAK DO
BOGINJE**

Ženski put inicijacije

Prevela s engleskog
Irina Vujičić



Beograd, 2023

Uvod

Povratak boginji veoma je važan aspekt potrage savremene žene za celovitošću jer predstavlja njeno vraćanje sopstvenom, ženskom izvoru i duhu. Kao uspešne žene, mi smo mahom „kćeri oca“: da bismo se što bolje prilagodile muški orijentisanom društvu, same smo odbacile svoje ženske instinkte i energetske modele, kao da već nije dovoljno što ih kultura sakati i nipodaštava. Zato se moramo vratiti svom izvoru i revitalizovati ono što patrijarhat često vidi samo kao opasnu pretnju i što naziva strašnom majkom, aždajom ili vešticom.¹

Da bi opravdao svoj borbeni, progresivni i herojski stav, stav nekog ko je zadužen za disciplinovanje instinkta, patrijarhalni ego, i kod muškaraca i kod žena, izbegava da boginji ukaže poštovanje. Naprotiv, nastoji da je uništi ili barem raskomada, i time je liši moći. No upravo se njoj – posebno onim njenim aspektima koje kultura potiskuje, onim htonskim i haotičnim, neumoljivim dubinama – mora vratiti novi,

¹ Erih Nojman, „Mesec i matrijarhalna svest“, u *Psihologija ženskog*, prev. Milutin Stanisavac i Mirjana Sovrović, Fedon, Beograd 2015, str. 69 i dalje.

individuiraajući ego, uravnotežen principom *jin–jang*, kako bi pronašao svoju matricu, svoju otelovljenu i fleksibilnu snagu koja mu omogućava da bude aktivan i ranjiv, da se zauzme za sebe a ipak bude saosećajno povezan s drugima.

Povratak o kojem govorimo obično se smatra delom razvojnog ženskog obrasca koji Erih Nojman naziva ponovnim povezivanjem s Jastvom (arhetipom celovitosti i regulatornim središtem ličnosti), nakon što ga je od majke otrgao patrijarhalni uroboros i patrijarhalni bračni partner.² Adrijen Rič, međutim, u ime mnogih od nas kaže: „Žena koju je trebalo da zovem majkom ućutkana je pre nego što sam se rodila.“³ Previše je savremenih žena koje, nažalost, nisu zadojene majčinom ljubavlju. Umesto toga, odrastale su u turobnom domu apstraktnog, kolektivnog autoriteta – „odsečene od zemlje“, kako je jedna rekla – domu u kojem vlada ono „treba“ i „mora“ superega, ili su se, poistovetivši se s ocem i patrijarhalnom kulturom, potpuno otuđile od svog ženskog utemeljenja i lične majke, koju su često doživljavale kao slabu ili nebitnu.⁴ Takvim ženama je još potrebnije da se susretnu s boginjom u njenoj primordijalnoj stvarnosti.

Za većinu savremenih žena zapadnog sveta ta unutrašnja veza predstavlja ključnu inicijaciju – bez nje jednostavno nismo celovite. U pitanju je proces koji

² Erih Nojman, „Psihološki stadijumi ženskog razvoja“, u *Psihologija ženskog, o. c.*, str. 11 i dalje.

³ Adrienne Rich, „Reforming the Crystal“, u *Poems: Selected and New*, str. 228.

⁴ Carolyn G. Heilbrun, *Reinventing Womanhood*, str. 37–50.

zahteva ne samo žrtvovanje našeg identiteta duhovnih kćeri patrijarhata već i spuštanje u duh boginje: suviše moći i strasti ženskosti, naime, čami u Donjem svetu – u izgnanstvu dugom pet hiljada godina.



Tablica na kojoj je zapisana prva polovina pesme „Inanin silazak“ (Zbirka Hilprekt, Univerzitet Fridrih Šiler u Jeni).

Prvo poglavlje

Silazak i povratak

Mit o Inani-Ištar i Ereškigal

O boginjinom silasku i silasku do boginje govori mnoštvo priča i mitova: junakinje iz bajki susreću se s japanskom Izanami, grčkom Korom-Persefonom, rimskom Psihom, Majkom Huldi ili Baba Jagom, kao i s vešticama što žive u kućama od medenjaka. Najstariji poznati mit u kojem se pominje ovaj motiv zapisan je na glinenim tablicama i datira iz trećeg milenijuma pre nove ere (mada je verovatno mnogo stariji i seže do vremena pre pismenosti). Uglavnom je poznat kao „Silazak Inane“, sumerske kraljice neba i zemlje.¹ Na tom su izvoru zasnovane dve kasnije akadске verzije, doduše s varijacijama koje poznajemo kao „Ištarin silazak“.²

U sumerskoj pesmi Inana odlučuje da stupi u Donji svet; „žarko želi da s najvišeg neba siđe k najdubljem

¹ Samuel Noah Kramer, *The Sacred Marriage Rite: Aspects of Faith, Myth, and Ritual in Ancient Sumer*, str. 108–121; Diane Wolkstein i Samuel Noah Kramer, *Inanna, Queen of Heaven and Earth: Her Stories and Hymns*.

² Alexander Heidel, *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels*, str. 119–128.

tlu zemlje“,³ „napustila je nebo, napustila zemlju – u Donji svet je sišla“.⁴ Svojoj vernoj pomoćnici Ninšubur iz predostrožnosti nalaže da se, ukoliko se za tri dana ne vrati, obrati za pomoć očinskim bogovima.

Na prvoj kapiji Donjeg sveta Inana biva zaustavljena da bi se predstavila. Čuvar obaveštava Ereškigal, kraljicu velikog Donjeg sveta, da Inana, „kraljica neba, mesta gde sunce izlazi“,⁵ traži pristup „zemlji bez povratka“ kako bi prisustvovala sahrani Gugalane, Ereškigalinog muža. Ereškigal se razbesni i insistira da se prema boginji Gornjeg sveta postupa po zakonima i obredima koji važe za svakoga ko ulazi u njeno carstvo: da je dovedu „golu i pokorno naklonjenu“.

Čuvar se drži naređenja, pa na svakoj od sedam kapija uklanja po jedan komad Inaninih veličanstvenih kraljevskih insignija. „Skrušena i naga“, kako su Sumeri i polagani u grob, Inana stiže pred sedam sudija. Ereškigal je ubija. Njen leš nabijaju na kolac i kače o klin, gde se pretvara u komad pozelenelog, trulog mesa. Nakon tri dana, videvši da se ne vraća, njena pomoćnica Ninšubur, sledeći uputstvo gospodarice, udaranjem u bubanj i jadikovanjem uzbunjuje bogove i ljude.

Ninšubur odlazi kod Enlila, najvišeg boga neba i zemlje, i kod Nane, boga Meseca i Inaninog oca. Obojica odbijaju da se upliću u zahtevne običaje Donjeg sveta. Napokon Enki, bog voda i mudrosti, usliši Ninšuburinu molbu i, pomoću dva mala žalobnika koja

³ Thorkild Jacobsen, *The Treasures of Darkness: A History of Mesopotamian Religion*, str. 55

⁴ Kramer, *Sacred Marriage Rite*, str. 108.

⁵ Isto, str. 112.

stvara od prljavštine ispod svog nokta, spasava Inanu. Oni se, naime, noseći hranu i vodu života koje su dobili od Enkija, neprimetno uvlače u Donji svet, i jadikujući zajedno s Ereškigal, koja sada jeca – bilo zbog pokojnika ili vlastitih porođajnih bolova – uspevaju da izbave Inanu. Boginja Donjeg sveta je toliko zahvalna na saosećanju koje su pokazali da im naposletku predaje Inanin leš. Pošto je vraćena u život, Inana će morati da pošalje nekog da u Donjem svetu zauzme njeno mesto. Da bi se dočepali tog žrtvenog jarca, boginju dok se vraća prolazeći kroz sedam kapija i preuzimajući svoju odeću i nakit opkoljavaju demoni.

Poslednji deo mita govori o Inaninoj potrazi za zamenom. Ona ne želi da to bude neko ko je tugovao za njom. Međutim, ugledavši svog muža Dumuzija (kasnije nazvanog Tamuz) kako se zabavlja sedeći na njenom tronu, ona mu uputi isti onaj pogled smrti kojim je na nju nasrnula Ereškigal, i demoni ga šćepaju. Dumuzi beži uz pomoć Utua, boga Sunca i Inaninog brata, koji ga pretvara u zmiju. U pesmi koja sledi, Dumuzi usniva san o svojoj propasti. Odlazi kod sestre Geštinane, koja mu pomaže da ga protumači i nagovara ga da beži, da bi mu potom, kada se ispostavi da je demonima nemoguće uteći, pružila utočište i na koncu se ponudila da se žrtvuje umesto njega. Inana objavljuje da će njih dvoje podeliti sudbinu i provoditi po pola godine u Donjem svetu. Poslednja strofa se završava rečima:

Inana je predala Dumuzija u ruke večnosti.
Sveta Ereškigal! Slatko je pevati tebi!⁶

⁶ Wolkstein i Kramer, *o. c.*

*

Pomenuti mit, kao i boginje Inana, Ereškigal i Geštinana, intrigiraju me i usmeravaju otkako sam, 1973. godine, otkrila Krejmerove prevode. Razvijajući vezu s tim drevnim materijalom – iz vremena kada je Velika Boginja još pulsirala životnom snagom – uspela sam da povratim deo sopstvenog odnosa sa arhetipskim ženskim instinktom i duhovnim obrascima. Ne znam šta su te priče tačno značile Sumerima, ali im je obrazac nesumnjivo kosmički: obuhvata i astronomiju, i smenu godišnjih doba, i procese preobražavanja, i psihologiju. Služile su kao svojevrsno projekciono platno preko kog sam pokušavala da dokučim na koji način mogu da iscelim sopstvene psihičke rane, rane svojih prijateljica, koleginica i žena s kojima radim na terapiji. Sve smo se suočavale s nedostatkom majčinske ljubavi i odrastanjem u patrijarhatu, i sve su nas mučili slični problemi. Klinički materijal koji ću koristiti potiče iz snova i iskustava, kako mojih ličnih, tako i mojih prijateljica i analizantkinja.

Kćeri patrijarhata

Žena koja ima loš odnos s majkom, kroz koju se prvu konstelira arhetip Jastva, za sopstvenim ispunjenjem obično traga posredstvom figure oca ili voljenog muškarca. Takva žena najčešće nije u stanju da se poveže s mitom o Demetri-Kori jer, rečima jedne od njih, „ne može da veruje“ da bi se „ijedna majka našla da je oplače ili prihvati“ ako bi nestala u raspuklini.

Možda i može da doživi snažno iskustvo u kontraseksualnoj sferi, ali joj nedostaje temelj u vidu čvrste veza između ega i Jastva. Jedna pacijentkinja je, negde na početku analize, to izrazila gotovo kao manifest:

Insistiram na tome da naklonost i brižnost dođu od muškarca. Ženski izvor me izluđuje. Mužjak je zadužen za univerzum. Ženke su rezervna opcija. Mrzim tunele i Kali i svoju majku i ovo žensko telo. Hoću muškarca.

Ovo su reči mlade žene koja je došla na terapiju jer je, iako odličan student, imala poteškoća s pisanjem doktorske teze.

Problem je u tome što mi koje smo teško ranjene u svom odnosu prema ženskom principu obično imamo vrlo uspešnu Personu, odnosno valjanu predstavu u javnosti. Odrasle smo kao poslušne, često intelektualne kćeri patrijarhata, s onim što zovem „Animus-ego“. Zagovaramo one vrline i estetske ideale koje nam je nametnuo patrijarhalni superego, ali nas, kad god nismo u stanju da dosegneмо ili ublažimo standarde savršenosti koje nam on nameće, ispuni samoprezir i dubok osećaj lične ružnoće i neuspeha.

Žena koja više od deset godina ide na jungovsku analizu nedavno mi je rekla: „Protraćila sam godine u nastojanju da relativizujem nešto što nikada nisam imala – stvarni ego.“ I zaista, ona ima samo Animus-ego, a ne vlastiti ego, preko kojeg bi mogla da se poveže i sa svojim nesvesnim i sa spoljašnjim svetom. Identitet joj se zasniva na prilagođavanjima Persone onome što joj Animus govori da treba da bude, pa ili se prilagođava projekcijama zakvačenim za nju ili se protiv tih projekcija buni; zato gotovo da i nema osećaj

identiteta sopstvene srži, svoje ženske vrednosti i stanovišta. Ono, naime, što se na Zapadu ceni kod žena suviše se često određuje samo u odnosu na muškost: dobra majka i supruga koja brine i bdi; slatka, poslušna, prijatna kći; nežna partnerka puna razumevanja ili pak pametna i uspešna. Kao što su vekovima govorili mnogi feministički autori, ovaj kolektivni model (i ponašanje kojem vodi) nepodoban je za život; osakaćujemo, lišavamo moći, učutkujemo i gnevimo same sebe pokušavajući da u njega sabijemo svoju dušu, baš kao što su naše bake zarad nekog ideala korsetima deformisale svoja tela i sebi otežavale disanje.⁷

Pored toga, osećamo se neviđeno jer više nema živih predstava koje bi zrcalile našu celovitost i raznolikost. Gde bismo, konačno, i mogle da potražimo simbole istinske misterije i moći ženskog, simbole koji nam pružaju uzorne predstave kao modele ličnog života? Ni poznije grčke boginje ni Marija, Devičanska Majka i Posrednica, nisu me pogodile do srži kao Inana-Ereškigal, Kali i Izida.⁸ Predstava boginje kao Jastva treba

⁷ Videti, na primer, Tillie Olsen, *Silences*; Adrienne Rich, *Of Woman Born* i *On Lies, Secrets, and Silences*; Carolyn Heilbrun, *Reinventing Womanhood*; Doroti Dinerstin, *The Mermaid and Minotaur*. Treba naglasiti da čak i Toni Volf u svom eseju "Structural Forms of the Feminine Psyche" (Cirilj 1946, dostupno u većini biblioteka Centra K. G. Jung), svoje kategorije – Majka, Amazonka, Hetera, Medijum – objašnjava pre svega u odnosu prema muškarcu. Iako validne, te kategorije treba razumeti više s obzirom na unutrašnji život nego što ih je ona opisivala, naime u smislu majčinstva, partnerstva i posredovanja spram naših ženskih dubina, a ne naprosto spram spoljašnjih, muških partnera.

⁸ Videti David R. Kingsley, *The Sword and the Flute*; Beverly Zabriskie, "Isis, Ancient Goddess, Modern Woman".

da poseduje koherentnost potpune otelovljenosti. Zato sam grčka ženska božanstva morala da shvatim samo kao delimične aspekte jedinstvenog obrasca celovitosti i da u pričama o njima uvek iznova tragam za skrivenim, mračnijim moćima – za gorgonskim aspektom Atene, za moćima Donjeg sveta Afrodite Uranije, za Crnom Demetrom i slično.

Dokaze da su izvorne ženske moći „degradirane“ nalazimo čak i u pričama o Inani i drugim ranosumerskim, semitskim i egipatskim delima. Kako kaže Krejmer: „Teolozi muškarci su silom, malo-pomalo, potiskivali niz lestvicu boginje najvišeg ranga u sumerskom panteonu“ i „njihove moći prenosili na muška božanstva“.⁹ To je omogućilo rađanje i razvoj cerebralno-intelektualno-apolonske svesti leve moždane hemisfere s njenom etičkom i konceptualnom diskriminativnošću.¹⁰

Reč je, dakle, o tome da se izvorna božanska stvoriteljica diferencirala – da se raspala na različite aspekte. U Sumeru, boginja mora Namu rodila je različita božanstva a zemlja je oteta od neba, baš kao što je „Ereškigal ugrabljena i odneta u *kur* [reč za Donji svet, pustaru, divljinu – samotno, odvratno mesto] kao njegov ratni plen“.¹¹ Već je u drevnom Sumeru (i premda je boginja u pisanim tekstovima bila ženskog pola) do vremena kada su počele da se zapisuju priče izvedena

⁹ Samuel Noah Kramer, *From the Poetry of Sumer*, str. 27 i dalje.

¹⁰ Videti Erih Nojman, *Istorijsko poreklo svesti*; Edward C. Whitmont, “The Momentum of Man.”

¹¹ “Inanna and the Huluppu Tree”, u Wolkstein i Kramer.

arhetipska podela i depotencijacija arhetipa boginje. Velika Boginja deljena je na razne načine, pa i na aspekte Gornjeg i Donjeg sveta. Otud je, da bi se povratio osećaj stvaralačke celovitosti i razumela ritmična životna uzajamnost, bilo neophodno proputovati oba sveta. Inana, kraljica neba, možda je prvi posvećenik za kog postoji zapis o tome da je to putovanje podneo.

Četiri gledišta na mit

Inanin silazak do Ereškigal i povratak od nje može se posmatrati iz najmanje četiri ugla. U njemu, pre svega, možemo videti predstavu ritma prirode: promenu vegetacije tokom godišnjih doba, smanjivanje i dopunjavanje zaliha,¹² preobražaj žita i grožđa procesom fermentacije i periodično pojavljivanje planete Inane (naša Venera). Ta se planeta može videti kao večernja ili jutarnja zvezda dvesta pedeset, odnosno dvesta trideset šest dana, a ostalih dana kao da se spušta ispod horizonta nestajući ispred ili iza Sunca pre nego što se pojavi s druge strane noći.

Taj silazak i povratak, potom, predstavljaju priču o procesu inicijacije u misterije. Kapija što vodi u Donji svet i iz njega, kasnije je nazvana Inanina-Ištarina vrata. Onima koji su preduzimali to putovanje kako bi postali svesni Donjeg sveta savetovano je da kroz nju prođu.¹³ Stoga Inanin put i njegove

¹² Jacobsen, str. 623.

¹³ Alexander Heidel, str. 134.

faze mogu predstavljati paradigmu silaska u bezdan mračne boginje i izlazak iz njege, što osnažuje život. Pokazujući nam put, Inana se prva žrtvuje za duboku žensku mudrost i za iskupljenje. Ona silazi, potčinjava se i umire. Takva otvorenost predstavlja samu suštinu iskustva ljudske duše suočene s transpersonalnim.¹⁴ Ne počiva na pasivnosti, već na aktivnoj spremnosti prihvatanja.

Proces inicijacije u ezoterijskim i mističkim tradicijama Zapada obuhvata istraživanje različitih oblika svesnosti i ponovno otkrivanje doživljaja jedinstva s prirodom i kosmosom, doživljaja koji se s razvojem usmerenim ka cilju neizbežno gubi. Neophodnost takve inicijacije – za one koji su za nju predodređeni – primorava nas da silazimo duboko kako bismo povratili oblike svesnosti drugačije od onih intelektualnih, „sekundarnih procesa“ koje je Zapad tako dobro izbrusio. Ona nas gura u magijsku dimenziju zasićenu emocijama i otelovljene arhaične dubine, ekstatične i preobražajne; te dubine su preverbalne, često

¹⁴ Možda se duša smatra ženskom zbog toga što obilje ženskih iskustava tela-ega povlači za sobom probijanje granice iznutra i spolja (na primer menstruacija, seksualni odnos, porođaj i laktacija). Taj telesni doživljaj priprema ego za njegov kapacitet da primi delovanje, odnosno da dopusti drugome da na njega utiče. Ta penetracija je, opet, analogna penetraciji božanskog u dušu. U mnogim kulturama se vernici izjednačavaju s nevestom ili ženom boga. Muškarcima se nalaže da oponašaju Krišninu Radu ili Hristovu nevestu, te da se potčine transpersonalnom božanstvu. Takođe, u mnogim kulturama su žene obično zadužene za svakodnevne funkcije jedenja i ekskrecije nekog drugog. Postoji analogija između tih „niskih“ aktivnosti i pažljivog staranja o dušinom primanju numinoznog gore i dole.

i predpredstavne, dovoljno moćne da nas obuzmu i protresu do srži.

U tim nas dubinama prožima osećaj kosmičke moći; nešto nas pokreće, a intenzitet naših afekata nas uči da je na delu životvorni proces uravnotežavanja. Na tim nivoima svesti ego je preplavljen strašću i numinoznim predstavama. I mada smo uzdrmani, čak i razoreni u poređenju s tim kakvi smo dotad bili, prihvatamo novi obrazac i naglavačke se vraćamo u svakodnevni život. Cilj misterija inicijacije i rada na astralnom nivou u magiji, pa čak i cilj terapijske regresije (i za muškarce i za žene), jeste sâm putovanje, a potreba za njim podstiče trenutno veliko interesovanje za psihologiju kreativnosti i za rane, prededipovske faze ljudskog razvoja i njihove patologije.

Povezivanje s tim nivoima svesnosti podrazumeva da se aspekti Jastva iz Gornjeg sveta žrtvuju mračnim, drugačijim aspektima ili aspektima izmenjenog stanja. Podrazumeva i prinošenje žrtve onom potisnutom, nediferenciranom temelju postojanja i zarad njega, u nadi da ćemo se tako ponovo roditi s dubljom, rezonantnom svesnošću, ali označava i povratak s tim rezonancama, njihovo potonje pripajanje mentalno-cerebralnoj, svakodnevnoj zapadnjačkoj svesti, ne bi li se iskovalo ono što Žan Gebser naziva integralnom svešću.¹⁵ Iz ove perspektive priča o Inaninom silasku predstavlja otkrivanje jednog rituala inicijacije i neposredno je relevantna za današnje žensko iskustvo.

Shodno tome, ovaj mit – pružajući model ritma inkarnacije–uzdizanja zdrave duše, kao i procesa koji

¹⁵ Jean Gebser, "The Foundations of the Aperspective World".

pospešuje isceljenje – opisuje i obrazac psihički zdrave ženskosti, kako kod žena tako i kod muškaraca. „Duša potiče 'sa zvezda' i u zvezdane prostore se vraća“, piše Jung.¹⁶ Inanin silazak, kao što ćemo videti, može se posmatrati kao inkarnacija kosmičkih, nesputanih moći u propadljivom telu sputanom vremenom, ali je to takođe i silazak u cilju vraćanja izgubljenih, dugo potiskivanih vrednosti i sjedinjavanja gornjeg i donjeg u jedan novi obrazac.

Ovaj mit mi je često pomagao da se orijentišem u dubokim analitičkim procesima jer on, po analogiji, pokazuje način na koji svesni ideal ličnosti – ono što bismo mogli nazvati ego-idealom, ili hipertrofiranim Animus-egom koga nemilosrdno šikanira superego – nakon što je devalvacijom materije i ženskog principa ranjen odsecanjem od sopstvenih korena, uspeva da se približi mračnim silama ovozemaljske stvarnosti i nesvesnog: naime, kontrolisanom regresijom na primarne procese, slojevi odbrambenih mehanizama i poistovećenosti s Personom polako se ljušte sve do početnih nivoa, gde nas čeka smrt neadekvatnih obraza i rođenje autentičnog, verodostojnog, uravnoteženog ega. Ovaj mit nam takođe pokazuje i kako da te mračne, potisnute nivoe uzdignemo, te kako da ih – kroz emocionalne potrese i tugu – uvedemo u svesni život, ne bismo li na kraju radikalno promenili svoje svesne energetske obrasce.

Konačno, priča o silasku i povratku omogućuje nam da se orijentišemo u opasnom dobu u kojem

¹⁶ K. G. Jung, „Psihološki aspekti Kore“, u K. G. Jung i K. Kerenji, *Uvod u suštinu mitologije*, prev. Božidar Zec, Fedon, Beograd 2007, str. 234.

živimo, dobu u kom se boginjine moći vraćaju u zapadnu kulturu. Povratak Inane iz Donjeg sveta isprva je bio demonski (iako je vratio plodnost zemlji, koja je u boginjinom odsustvu postala jalova), ali je naposljetku, kako ga ja razumem, iznedrio nov model ravnopravnog i drugarskog odnosa između žene i muškarca (*v. deveto poglavlje*).

Naša planeta upravo prolazi kroz fazu – povratak boginje – najavljen u ovom mitu na samom početku patrijarhata. Tada je naglasak bio na silasku boginje, na gubljenju za kulturu njenih energija i simbola, kao i na potonjoj obnovi moći simbolizovanih u liku Ereškigal. Naše doba može uživati u punom *circulatio* jer je ženskost, s vremenom sve više potiskivana, predugo tavorila u Donjem svetu.

Drugo poglavlje

Gore i dole – odlike ženskog principa

Boginja Inana

Boginja Inana (čije je semitsko ime Ištar) pruža višeznačnu simboličku predstavu, obrazac celovitosti, ženski princip koji prevazilazi ono isključivo majčinsko. Ostale boginje Sumera bile su velike majke mora i zemlje. Prihvatanjem simbola dvosekle sekire drevnih boginja i njegovim uključivanjem u svoj kult, Inana pak ujedinjuje zemlju i nebo, materiju i duh, sasud i svetlost, zemaljsku blagodat i nebesko vođstvo. Prvobitno je, možebiti, imala veze sa žitom i zajedničkim skladištem kao sasudom, posudom za čuvanje urmi, žita i mesa. Među njenim najstarijim amblemima bili su skladište i tkanina vezana u čvor ili snop – možda od trske kojom se njeno skladište zatvaralo – dok je jedan od njenih najranijih božanskih mladoženja bio bog urmi.¹ Ona je, dakle, poput Demetre i Keri-

¹ Torkild Jakobsen sugerije da je najraniji oblik njenog imena bio Ninana(k), „boginja grozda urmi“; str. 36.

dven, božanstvo bezlične plodnosti.² U jednoj pesmi se za nju kaže da iz svoje materice izliva žitarice i mahunarke.³

Pored toga, ona je od samog početka boginja neba, na starim pečatima i vazama predstavljena u vidu zvezde. Kao boginja blagih kiša i strašnih oluja i poplava, kao i oblačnog neba (čiji su oblaci smatrani njenim grudima), naziva se kraljicom neba i spominje se kao žena Ana, drevnog boga neba. Od najranijih vremena je i boginja blistave, nestalne jutarnje i večernje zvezde koja budi život i vodi ga na počinak, vlada pograničnim krajevima, dopraća ili otpraća svog brata boga Sunca i svog oca boga Meseca. Predstavlja liminalne, prelazne oblasti i energije koje se ne mogu obuzdati ili obezbediti i osigurati. Ne samo da nije žensko kao noć, već simbolizuje svest o prelazu i granicama, mesta ukrštanja i prelaženja na drugu stranu, mesta koja nužno podrazumevaju kreativnost, promenu i sve one radosti i sumnje što prate fleksibilnu, razigranu i nikad zadugo sigurnu ljudsku svest.

Kao večernja zvezda, u vreme mladog meseca vodi sudsku raspravu kako bi saslušala predstavke bogova i bila slavljena uz muziku, gozbe i inscenirane krvave bitke. Polagala je pravo na *me*, uređujuće principe, potencije, talente i obrede civilizovanog, Gornjeg sveta. Kao sudija pak, presuđuje kako bi „odredila sudbinu“

² Videti Rodney Collin, *The Theory of Celestial Influence* (Samuel Weiser Inc., Njujork 1954). Osmogodišnji ciklus planete Venere „čini se, vlada rastom i umnožavanjem ljudskog roda“ (str. 298). Istraživanja pokazuju da je periodičnost te planete u uzajamnoj vezi s velikim prinosima useva (str. 276).

³ Kramer, *Poetry of Sumer*, str. 94.

i „zgazila neposlušne“, simbolizujući sposobnost funkcije osećanja da, periodično i iznova, procenjuje vrednost i kvalitet stvari, što ide uz osećaj života kao vazda promenljivog procesa.

Kao kraljica zemlje i njene plodnosti, daruje kraljevsku vlast smrtniku izabranom da bude pastir naroda i rado ga prima u svom krevetu i na svom prestolu (načinjenom od drveta sveta koje je Gilgameš posekao iz njene bašte).⁴ Svom suprugu daruje tron, žezlo, palicu, pastirski štap i krunu, kao i obećanje dobre žetve i užitke svoje postelje.

Ona je, međutim, i boginja rata. Boj je „Inanin ples“, pa je ona, darujući pobedu, istovremeno „tobolac pri ruci... vreva bitke... ruka ratnikâ“.⁵ Strastvenija od Atene (obdarena energijama divljeg instinkta koje će kasnije, u Grčkoj, biti pripisane Artemidi), u jednoj himni je opisana kao „sveproždiruća u... moći... [kao neko ko] napada poput oluje“, „strašnog lica“ i „gnevnog srca“.⁶ Neobuzdano oduševljena sopstvenom slavom i junaštvom, peva: „Nebo je moje, zemlja je moja – a ja, ratnik sam ja. Ima li boga koji mi se može suprotstaviti?“⁷ „Bogovi su vrapci – ja sam soko; Anunaki [bogovi] teško se vuku – ja sam blistava divlja krava.“⁸ U jednom mitu je opisano kako se bori sa

⁴ Gilgameš je kao nagradu za svoju herojsku pomoć primio *pukku* i *mikku*, kraljevska odličja koja su kasnije pala u Donji svet i dovela do njegovog spoznavanja smrtnosti. (Videti uvod kod Wolksteinove i Kramera, “Inanna and the Huluppu Tree”.)

⁵ Jacobsen, str. 137.

⁶ Kramer, *Poetry of Sumer*, str. 88.

⁷ Isto, str. 97.

⁸ Jacobsen, str. 138.

zmajem *kura* i ubija ga. Životinja koja je prati je lav, a kočiju joj vuče sedam lavova. Ponekad je, na starim pečatima, prikazana u pratnji škorpiona.

Jednako strastveno, ona je i boginja seksualne ljubavi. Peva ekstatične pesme o tome kako se ulepšava, o požudi i slastima vođenja ljubavi. Kliče svom voljenom suprugu, svom „medenom čoveku“ koji je „neprestano zaslađuje“,⁹ pozivajući ga u svoje „sveto krilo“ kako bi uživao u njenim životodavnim milovanjima i slatkoći seksa s njom u svetoj bračnoj postelji. Ekstravertnija od Afrodite, ona žudi i uzima, želi i uništava, a onda se žalosti i peva tužbalice. Često joj se želja ne raspaljuje iznutra, već samosvesno polaže pravo na ispunjenje svojih potreba i pesmom slavi svoje telo. *Njena je receptivnost aktivna*. Vapi za tim da joj se telo napuni, peva hvalospeve svojoj vulvi i moli Dumuzija da joj dođe u krevet: „Da uzoreš moju vulvu, čoveče mog srca.“¹⁰ Ona je, dakle, boginja kurtizanâ, nazivana bludnicom koja, izlazeći kao večernja zvezda, „s radošću dočekuje muškarce iz pivnice“. Na nebu je pak zovu deverušom i hijerodulom (prvosveštenicom i ritualnom prostitutkom) bogova.

Pored toga isceljuje, daje život, sastavlja pesme – za koje se kaže da ih, kreativna u svim oblastima, rađa. A smatra se i da vlada ponašanjem i emocijama:

Mučiti, vređati, ismevati, skrnnaviti – i štovati – tvoj je domen, Inana.

Malodušnost, nesreća, tuga – i radost i vedrina – tvoj je domen, Inana.

⁹ Kramer, *Sacred Marriage Rite*, str. 96.

¹⁰ Isto, str. 59.